

Даровитите

Пълна програма за обучение на учители,
които се присъединяват към програмите за
даровити деца

**Част 2 - Образът и характеристиките
на учителя на талантиливи ученици.**

Изображение от tonodiaz във Freepik

Изготвено от д-р Йехуда Хамовиц, Център Рон Варди, Израел

Езикова редакция: Мартин Свирчев и Зорница Станева, Зинев Арт Технологии, България

Сътрудници: Вида Драшуте, Едита Рудминайте, Года Йоците, Ноюс Мартинас Йокубайтис, VŠĮ
“eMundus”, Литва

Преведено от: Мартин Свирчев и Зорница Станева

2023

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the National Agency and Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Съдържание

Основа на адекватния учител на даровити деца.....	3
Модели идентифициращи ефективния учител	6
Запълване на пропуски – от класически учител до учителя на талантиливи деца.....	11

Основа на адекватния учител на даровити деца

Какво е добър учител?

Според Khalil, M. & Accaria Z. (2016), образът на добрия учител произтича от определението за **добро преподаване**, което произлиза от определението за **добро учене**, което в крайна сметка произтича от това, което е очакваният образ на абитуриента.

Изображение 1. Образът на добрия учител

В своето изследване те търсят отговори на следните 4 въпроса, които се отнасят до предположенията, показани в горната диаграма:

- Първи въпрос: Какво е „даровитост“ и какво е „даровит ученик“?
- Втори въпрос: Емоционален и социален аспект на „даровитите“ ученици.
- Трети въпрос: Как гледат учениците на един „добър“ учител?
- Четвърти въпрос: Как „даровитите“ ученици гледат на „добрия учител“?

Чертите, които са открили, че са най-очаквани от учителя на талантливия ученик:

От добър учител се очакват:

- ✓ Лидерски и административни умения.
- ✓ Междучелностна комуникация и загриженост.
- ✓ Професионализъм.

От доброто преподаване се очаква:

- Персонализирано/адаптирано/модифицирано обучение.
- Предизвикателни и интересни уроци.
- Разнообразни методи и материали.

От взаимоотношенията учител-ученик се очаква:

- Взаимно уважение.
- Вярa в ученика и неговите способности.
- Откриване и идентифициране на уникалността на всеки ученик.

Формулата за успех в обучението на даровити ученици е:

Успех = адекватен учител + добри преподавателски умения + добри взаимоотношения

Адекватен учител:

- ✓ Който не се страхува от тази мисия.
- ✓ Представява силна и твърда личност.
- ✓ Силна и стабилна личност, напорист, смирен, тактичен.

Изображение 2. Учителят задава въпрос на класа, снимка от Макс Фишер, Pexels

Добри преподавателски умения:

- ✓ Има желание и страст да учи и да се развива.
- ✓ Добре образован, добре обучен и с достъп до множество източници на информация и знания.
- ✓ Ентусиазиран да учи, способен да признае, че не знае.
- ✓ Може да види голямата картина, ориентация към бъдещето.

Добри отношения с учениците:

- ✓ Позволява си да участва във всички аспекти на живота на ученика.
- ✓ Ще се възприема от учениците като партньор за учене и по-малко като родител.
- ✓ Любяща и грижовна личност.

Модели идентифициращи ефективния учител

12 характеристики на ефективния учител за даровити деца:

(Hultgren & Seely 1982)

- 1) Зрял, опитен и самоуверен.
- 2) Притежател на по-висок интелект.
- 3) Интересува се от по-широк кръг от интелектуални знания.
- 4) Професионалист по постижения.
- 5) Отнася се с разбиране към даровитите деца.
- 6) Систематичен и подреден.
- 7) Тревожен и с голямо въображение.
- 8) Има чувство за хумор.
- 9) Може да помага при ученето, без да дава инструкции и напътствия.
- 10) Разбира необходимостта от повече работа.
- 11) Има широки общи познания и опит.
- 12) Разпознава междуличностните различия.

Какво търсят учениците в „добрия“ учител?

(M. Khalil & Z. Accariya 2016 - 2)

1. **Професионално добри учители са:**

- ✓ авторитети в своята област
- ✓ способни да стимулират учениците си
- ✓ развиват своите интелектуални способности.

2. **Педагогически добрите учители:**

- ✓ демонстрират оригиналност и креативност,

- ✓ дават личен пример на своите ученици,
- ✓ ръководят и насърчават развитието на
- ✓ интелектуално любопитство и мотивация за учене сред своите ученици.
- ✓ способни да изразяват идеите си просто и разбираемо.

3. От лично-емоционална страна:

- ✓ добрите учители притежават качествата на добри родители.
- ✓ те са чувствителни, загрижени, внимателни, разбиращи, насърчаващи и подкрепящи.

Добри учители:

(Avinon 2004)

1. Добрият учител е смел, честен и привързан и демонстрира самоуважение, самосъзнание, лична отговорност, въображение, умения за импровизация и чувство за хумор.
2. Такива личностни черти позволяват развитието на лична връзка между ученици и учители, в която учителите се превръщат в ментори-възпитатели, които се стремят да стабилизират идентичността, миогледа и житейските ценности на своя ученик.

Качества на идеалните обучители на учители:

(Tunca и др. 2015)

Професионални роли и отговорности:

- ✓ Процес на структуриране и оценка.
- ✓ Възприемане на конструктивистката философия.
- ✓ Запознаване на учениците.

- ✓ Структуриране на съдържанието.
- ✓ Ефективно управление на класа.
- ✓ Насочване, консултиране.
- ✓ Структуриране на процеса на преподаване-учене.

Професионални ценности:

Креативност – филантропия – последователност – любов към професията – отричане на психологическото насилие – скромност – емпатия – самоувереност – себеотрицание – грижа за учениците – зачитане на човешкото достойнство – търпение – толерантност – отвореност към учене – лидерство – честност – непредубеденост – научност – зачитане на свободата на мисълта и вярата – свободомислие – отвореност за сътрудничество – добросъвестност

Личностни характеристики:

Чувствен – усмихнат – добре дисциплиниран – чувство за хумор – ентусиазиран – социален – спретнат – смел – уникален – самооценяващ се – негоистичен

Професионални етични принципи:

- ✓ Без дискриминация на учениците поради религия, език, етнически произход, пол и академични постижения.
- ✓ Предоставяне на обратна връзка за оценката навреме.
- ✓ Даване на справедлива оценка.
- ✓ Предоставяне на необходимата информация на класа.
- ✓ Не натоварва класа с личния си живот.
- ✓ Точен е.
- ✓ Не натоварва класа с политическите си възгледи.

Социална отговорност:

- ✓ Чувствителен към социални въпроси, вътрешни и международни.

Професионални и дидактически способности на талантливия учител:

1. Става експерт по предметите, които преподава.
2. Мотивиран да търси нови и усъвършенствани учебни материали и възможности за обучение и източници.
3. Използва множество различни преподавателски умения и техники.
4. Изгражда учебни програми и поставя цели (KPI – Key Performance Indicators) за постигане.
5. Помага при избора на източници на информация.
6. Разработва продукта и прави оценки.

Изображение 3. Жена, облечена в сив блейзър, пишеща върху дъска за сухо изтриване, снимка от Кристина Морило, Pexels

Учителят на талантливи деца трябва да знае как да:

(Alleducationschools.com 2022)

- ✓ Създава учебна програма, която отговаря на когнитивните, физическите, емоционалните и социалните нужди на даровитите ученици.
- ✓ Създава задачи/дейности за даровити учащи с различни нива на способности, вместо универсален подход.
- ✓ Бъде гъвкав във всичко и се опитва да превърне неочакваните обстоятелства във възможности за учене.
- ✓ Позволява на учениците да поемат индивидуални проекти въз основа на собствените си интереси.
- ✓ Позволява на учениците да напредват със собствено темпо и наблюдава уменията за учене като проучване и разпитване, а не на запаметяване и механично възпроизвеждане.
- ✓ Направи възможно най-голяма част от неговата учебна програма

интерактивна, с взаимодействие между учениците и учителя, или между самите ученици.

- ✓ Изследва реалния свят и съвременните проблеми в класната стая. Не се страхува да изразява мнения и да насърчава дебата.
- ✓ Включва други преподаватели в своята класна стая, за да разшири възможностите за обучение на учениците.
- ✓ Насърчава даровити ученици от други класове и училища да си взаимодействат.
- ✓ Насърчава извънкласни дейности с интелектуалец
- ✓ Позволява на учениците да си поставят индивидуални цели и ги насърчава да бъдат амбициозни.
- ✓ Включва прозрения и съвети, предложени от родителите на талантливи ученици.
- ✓ Не оказва прекалено голям натиск върху талантливите ученици и не поставя твърде високи очаквания.
- ✓ Осигурява консултации, когато е необходимо.
- ✓ Признава, че учениците, които са даровити в една област, може да имат проблеми в друга.
- ✓ Избягва да дава допълнителна работа в клас или домашна на ученици, които завършват по-рано. Дори талантливите деца тълкуват това като несправедливо наказание.
- ✓ Предлага много възможности за талантливи деца да общуват помежду си и с други ученици в училището.
- ✓ Осигурява допълнителни инструменти за обучение, които учениците могат да използват по собствено усмотрение.
- ✓ Почита различията на неговите ученици и търси това, което прави всяко дете уникално отвъд неговите или нейните интелектуални способности.

Запълване на пропуски – от класически учител до учителя на талантиливи деца

- ✓ Възприемане и вграждане на промяната във властовите отношения между учителя и ученика, от по-авторитарен към партньор по пътя на саморазвитие.
- ✓ Осъзнаване на необходимостта от разширяване на обхвата на всеки изучаван предмет и задълбочаване в детайлите.
- ✓ Задълбочено обучение както в педагогически умения, така и в професионални умения и емоционални умения.

Готови ли сте за предизвикателството на кариерата на учител на даровити деца?

(Alleducationschools.com, 2023)

Какво прави учителят на талантиливи ученици?

- ✓ Планиране на предизвикателни уроци и задачи, така че умните ученици да могат да работят на нивото на своите способности.
- ✓ Разработване и изучаване на иновативни методи за обучение на даровити и талантиливи ученици
- ✓ Събиране на материали и ресурси и канене на специални гости за насърчаване на постиженията в класа.
- ✓ Обучение на ученици и родители за възможностите и трудностите, свързани с изключителните таланти.
- ✓ Насърчаване на учениците да развиват дисциплина, отчетност, продуктивност, креативност и лидерски умения.
- ✓ Подпомагане в процеса на избор на колеж и кариера (за учители в средно образование, работещи с талантиливи ученици).

Учебна програма и стандарти за преподаване:

- ✓ Специализирани класни стаи – Понякога талантиливите ученици се

смесват с останалата част от учащи, но изследванията показват, че тези ученици се представят по-добре, когато имат собствена класна стая и учебна програма. Класните стаи могат да бъдат позиционирани като два класа или да разглеждат всеки ученик като уникална и самостоятелна единица.

- ✓ Ускоряване – Това е процесът на преподаване на даровити ученици на по-високо ниво и с различно темпо, по-бързо от това отговарящо на тяхната възраст. Решението колко да се ускори ученето, така че учениците да бъдат предизвикани, но не и объркани, е постоянно предизвикателство за учителите.
- ✓ Уплътняване на учебната програма – Важно е учителите да намалят времето, прекарано по определени предмети, и да премахнат излишъка, без да пренебрегват напълно тези предмети. Този процес е подобен на ускорението, защото учителите намират начини да преподават повече за по-малко време, без да жертват нивото на учене.
- ✓ Групиране – Даровитите ученици се срещат в много форми по отношение както на техните специфични дарби, така и на техните индивидуалности. Групирането на подобни ученици заедно позволява на учителите да се съсредоточат и да ускорят своята учебна програма по начин, който би бил труден за реализиране в по-разнообразна класна стая.
- ✓ Идентифициране – Това е процес на идентифициране на ученици с дарби, къде и как се отличават, и идентифициране на стратегиите за учене, от които тези ученици ще имат най-голяма полза.
- ✓ Специализирани програми – В допълнение към отделните класни стаи и възможности за обучение, много талантиливи ученици се възползват от специализирани възможности за обучение. Те могат да включват екскурзии, практически преживявания или тематични гости в класната стая. Учителят на талантиливи деца ще трябва да мисли за дейности извън класната стая колкото е възможно повече.

Най-добри практики за преподаване на даровити учащи:

- ✓ Създайте учебна програма, която е специално насочена към когнитивните, физическите, емоционалните и социалните нужди на даровитите ученици.
- ✓ Създавайте задачи и дейности за даровити учащи с различни нива на способности, вместо универсален подход.
- ✓ Бъдете гъвкави и се опитайте да превърнете неочакваните обстоятелства във възможности за учене.
- ✓ Разрешете индивидуални проекти, които насърчават учениците въз основа на техните собствени интереси.
- ✓ Подчертайте уменията за учене, които позволяват на учениците да напредват със собствено темпо и да използват изследвания и въпроси, вместо наизустяване и механично възпроизвеждане.
- ✓ Направете учебната програма интерактивна, между учениците и учителя, или между самите ученици.
- ✓ Изследвайте реалния свят и съвременни проблеми, които помагат на учениците да изразят мнението си и насърчават здравословен дебат.
- ✓ Поканете други преподаватели в класната стая, за да разширите възможностите за обучение на учениците.
- ✓ Насърчавайте взаимодействието с даровити ученици от други класове и училища.
- ✓ Насърчавайте извънкласните дейности, особено тези с интелектуална насоченост.
- ✓ Позволете на ученика да си поставя цели, които стимулират индивидуалността и амбицията.
- ✓ Включете прозрения и съвети, които се предлагат от родителите

Изображение 4. Момче в зелена риза, снимка от CDC, Pexels

на талантили ученици.

- ✓ Не оказвайте прекалено голям натиск върху талантиливите ученици и не поставяйте твърде високи очаквания.
- ✓ Признайте разликите и осъзнайте, че учениците, които са даровити в една област, може да имат проблеми в друга.
- ✓ Предложете възможности за талантили деца и ги оставете да общуват помежду си и с други ученици в училището.
- ✓ Осигурете ресурси като консултиране, ако е необходимо, и допълнителни инструменти за обучение.
- ✓ Почитайте различията на всички ученици и търсете това, което прави всяко дете уникално отвъд неговите или нейните интелектуални способности.